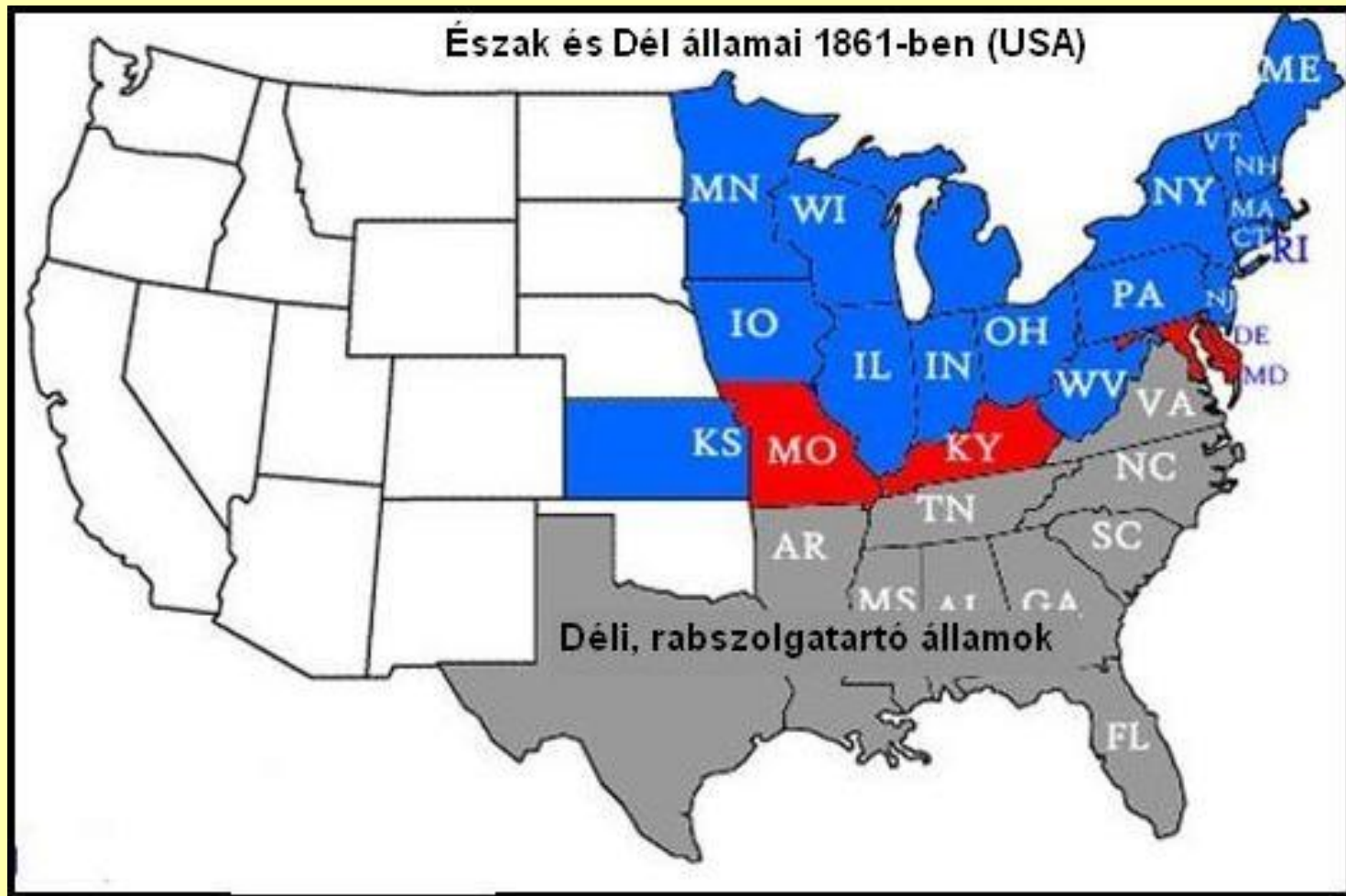

11.A

2026.

január 27.

TK 10–13.

Észak és Dél háborúja (az USA polgárháborúja) 20. századi kitekintéssel

1. Előzmények

- 1773, 1776. júl. 4., 1783 – ?
- alkotmány (1787) → közt., prezidenciális rendszer
- 19. sz. első fele: USA lakossága ↑↑

1775: 3M → 1860: 30M

indiánok ↓

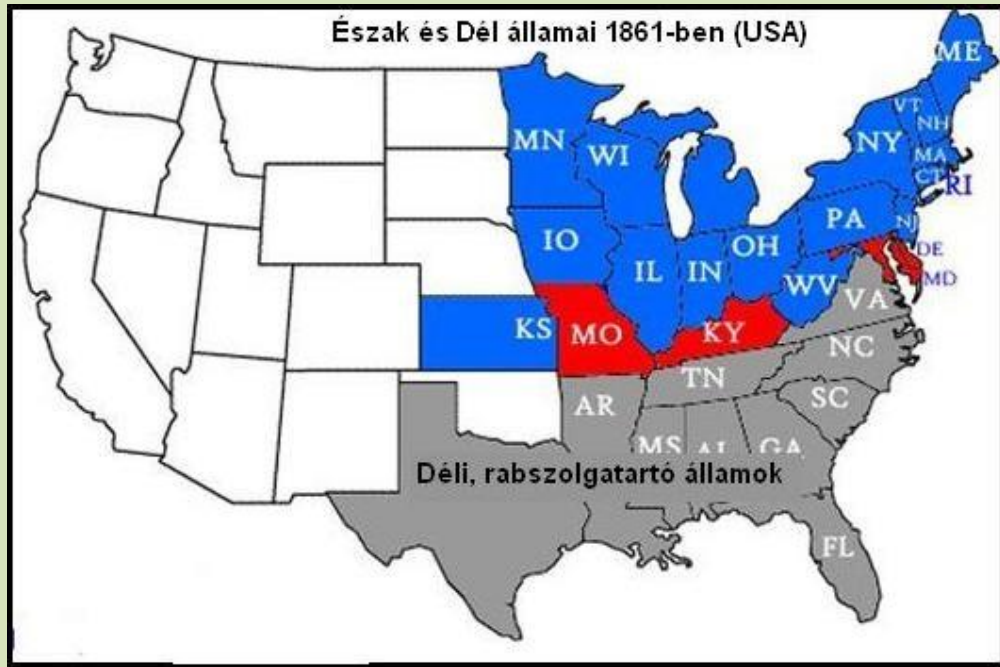
Σ: differenciált társadalom: WASP – ?, őslakosok, néger...

White Anglo-Saxon Protestant

- É: **farmergazdaság** ↔ D: **ültetvényes monokultúra**
ipari forr. → dohány, rizs, gyapot
farmergazd. ↔ nagybirtokok
L ? tőkés
rabszolga felszabadítás ↔ néger rabsz.
↓
Eu.
(angol textilipar)
- **Republikánus Párt** ↔ **Demokrata Párt**

2. Polgárháború (1861–1865)

- új tagállam
 - szabad-e a rabszolgaság?
- 1860: ABRAHAM LINCOLN (rep) elnök
 - 11 D-i állam kilép
 - LINCOLN célja az USA ↓
egységének megőrzése
(a rabszolga-felszab. másodlagos)

LINCOLN 192 cm magas

„mint egy óriási csontváz, amelyre bőrt feszítettek, s ruhadarabokkal takarták le”

Maga mesélte: *egy megdőbbszent asszony, akivel lóháton keresztelték egymás útját, megszólította:*

- *Azt hiszem, maga a legrondább férfi, akivel találkoztam.*
- *Asszonyom, valószínűleg igaza van, de nem tehetek róla*
- *felelte Lincoln.*
- *Hát igen, nem tehet róla, de azért otthon maradhatna! –*
- hangzott a válasz.*

JOHN BROWN SONG!

John Brown's body lies a mouldering in the grave,
John Brown's body lies a mouldering in the grave,
John Brown's body lies a mouldering in the grave,
His soul's marching on!

CHORUS.

Glory Hally, Hallelujah! Glory Hally Hallelujah! Glory Hally Hallelujah!
His soul's marching on!

He's gone to be a soldier in the army of the Lord,
He's gone, &c.
He's gone, &c.
His soul's marching on!

CHORUS.

Glory Hally, Hallelujah! &c.
His soul's marching on!

John Brown's knapsack is strapped upon his back—
John Brown's, &c.
John Brown's, &c.
His soul's marching on!

CHORUS.

Glory Hally, Hallelujah! &c.
His soul's marching on!

His pet lambs will meet him on the way—
His pet lambs, &c.
His pet lambs, &c.
They go marching on!

CHORUS.

Glory Hally, Hallelujah! &c.
They go marching on!

They will hang Jeff Davis to a tree!
They will hang, &c.
They will hang, &c.
As they march along?

CHORUS.

Glory, Hally, Hallelujah! &c.
As they march along!

Now, three rousing cheers for the Union!
Now, &c.
Now, &c.

As we are marching on!

CHORUS.

Glory Hally, Hallelujah! Glory Hally, Hallelujah! Glory, Hally, Hallelujah!
Hip, Hip, Hip, Hip, Hurrah!

Published at No. 256 Main Street,
CHARLESTOWN, MASS.

É:

*„John Brown's body lies
a mouldering in the grave...”*

$\text{♩} = 72$

Já - nos bá-csi a csa - tá - ban,

Já - nos bá-csi a csa - tá - ban,

Já - nos bá-csi a csa - tá - ban

el - e - sett egy fű - szál - ban.

– az É-iek katonaindulója

→ magyar gyerekdal

– JOHN BROWN

abolicionista

terrorista / gerilla harcmódor

rabszolga felkelést szervez

1859: Virginiában felakasztják

- **1863:** felszabadítási nyilatkozat.
kárpótlás nélküli rabszolga-
felszabadítás a lázadók birtokain
- modern háború – ?
- 1865 – D-iek leteszik a fegyvert

1864: újraválasztják 7

– **5 nappal később LINCOLN †**
(← rabszolgatartók bér-
gyilkosa)

– D-ieknek amnesztia

- jelentőség

USA 2. forradalma

→ USA együtt marad
fejlett É → ipar

2. ip. forr.

1900': leghagyja NBr.-t ~ No.-ot, Fro.-ot

13. alkotmánymódosítás (1865)

→ Ø rabszolgaság – TK 13. o.

14. alkotmánymódosítás (1866)

→ az afroamerikaiak teljes egyenjogúsága, pontosabban:
mindenki, aki az Egyesült Államok területén születik, automatikusan állampolgárságot kap – TK 13. o.

→ mai következmény?

– valóság?

Detroit (Michigan), 1942

3. Hatalmi politika

- saját hatalmas területek kiaknázása a cél
- majd: világgazd.

MONROE-elv – ?

→ izolacionizmus – ?

→ Közép- és D-Am.: gazdasági befolyás – dollárdiplomácia

SCHOOL BEGINS.

UNCLE SAM (to his new class in Civilization).—Now, children, you've got to learn these lessons whether you want to or not! But just take a look at the class ahead of you, and remember that, in a little while, you will feel as glad to be here as they are!

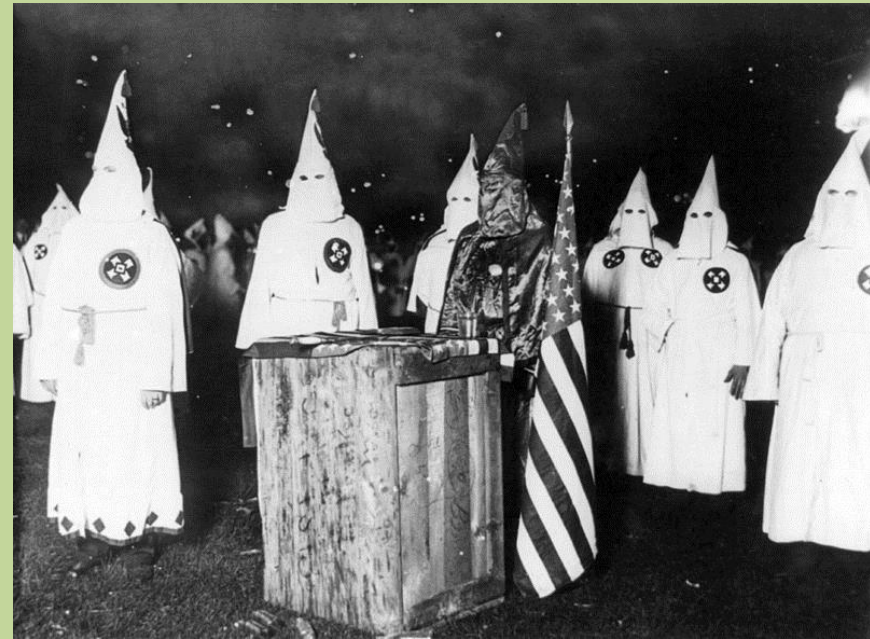
SCHOOL BEGINS: Uncle Sam (to his new class in Civilization) Now, children, you've got to learn these lessons whether you want to or not! But just take a look at the class ahead of you, and remember that, in a little while, you will feel as glad to be here as they are!

4. Négerkérdés

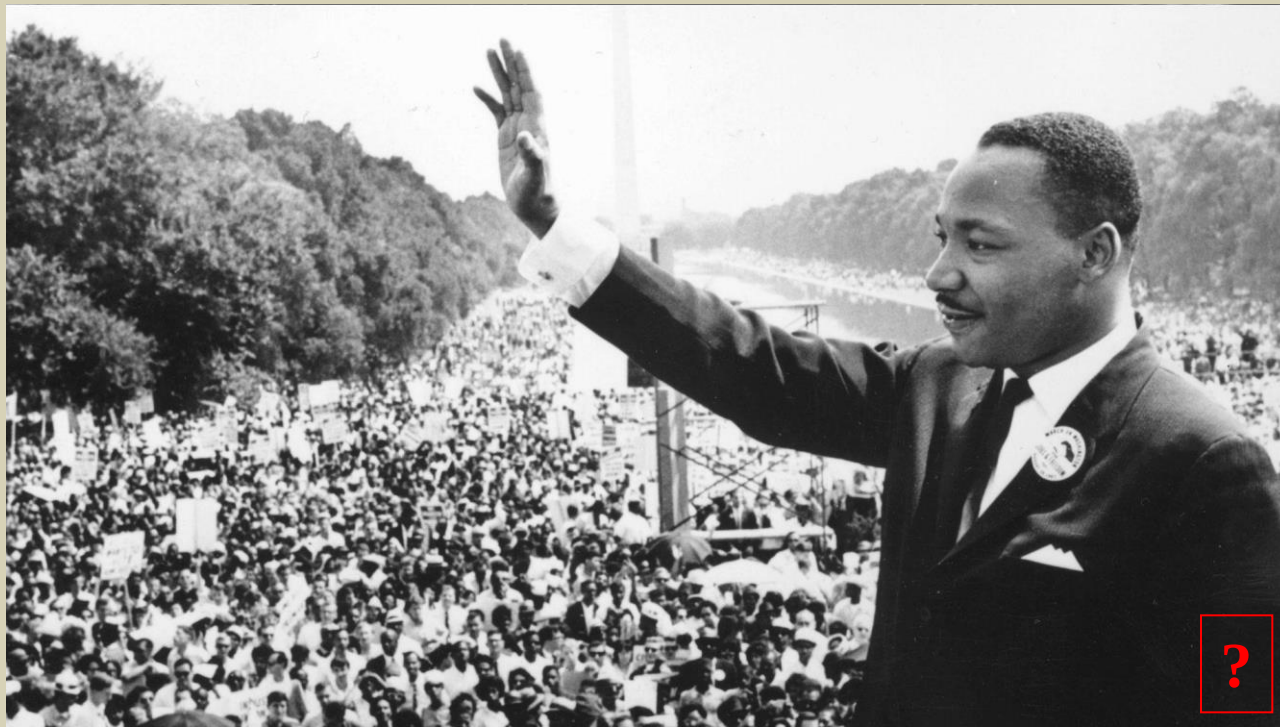
- 1863 → szabadok, de Ø tulajdonuk
- 1866 – Ku-Klux-Klan – ?

↳ feketeellenes
terrorszervezet

2025: kb. ötezer tag (↔ latin-amerikai,
muszlim bevándorlók)

- hétköznapiakban:
szegregáció = elkülönítés / ~ülés
- 1955 – ROSA PARKS nem adja át a helyét a
buszon egy fehér férfinak
→ letartóztatják, pénzbüntetés
→ montgomery-i buszbojkott

- erőszakmentes polgárjogi mozgalom

MARTIN LUTHER KING

1963 – „*Van egy álmom*”

baptista lelkész

felvonulások, tüntetések

előkép – ?

1964: Nobel-békedíj

1968: lelövik

„Van egy álmom: egy napon felkel majd ez a nemzet, és megéli, mit jelent valójában az, ami a hitvallásában áll: »Számunkra ezek az igazságok nyilvánvalóak; az Úr minden embert egyenlőnek teremtett. « Van egy álmom: egy napon Georgia vöröslő dombjain a hajdani rabszolgák fiai és a hajdani rabszolgatartók fiai le tudnak majd ülni a testvériség asztalához.

[...] Van egy álmom, hogy a négy kicsi gyermek egy napon olyan országban fog élni, ahol nem a bőrük színe, hanem a jellemük alapján fogják megítélni őket. Van egy álmom: hogy egy napon Alabama államban megváltozik a helyzet, s fekete kisfiúk és fekete kislányok testvéreként, kézen fogva járhatnak a fehér kisfiúkkal és kislányokkal. [...] Ez a mi reménységünk.”

Menetelés Selmából Montgomerybe (1965)

- Legfelsőbb Bíróság → RP jogosan járt el
 - 1964 – Civil Rights Act (**LYNDON B. JOHNSON**): tiltja a faji szegregációt
 - 1960–70': megszűnik / lassanként oldódik – **?!?**
-

1968, mexikóvárosi olimpia:
a 200 m-es síkfutás eredményhirdetésekor
a Himnusz alatt az 1. és a 3. helyezett, két
afroamerikai fekete kesztyűs kezét
magasba emelve tüntet a fajüldözés ellen

**BLACK
POWER**

Black Power Salute

